

Instytut Wymiaru Sprawiedliwości

Wykroczenia w świetle statystyki policyjnej i sądowej

dr Marek Marczewski

Analizy wymiaru sprawiedliwości
Warszawa 2018

Spis treści

Wstęp	5
I. Wykroczenia zarejestrowane przez Policję w latach 2010–2017	7
1. Liczba wykroczeń ujawnianych rocznie przez Policję	8
2. Liczba przestępstw a liczba wykroczeń	9
3. Struktura wykroczeń w statystyce policyjnej	10
4. Reakcja Policji na wykroczenia w zakończonych postępowaniach	12
II. Wykroczenia w statystyce sądowej	16
1. Tryby orzecznicze w sprawach o wykroczenia w postępowaniu sądowym	17
2. Struktura wykroczeń w postępowaniu sądowym	19
3. Kary za wykroczenia wymierzone w postępowaniu sądowym	20
4. Kary a rodzaj wykroczenia	21
5. Wykroczenia skarbowe	26
6. Struktura osądzonych wykroczeń skarbowych	27
Zakończenie	28

Wstęp

Wykroczeniami są drobne czyny karalne będące przedmiotem regulacji Kodeksu wykroczeń¹ oraz pozakodeksowego prawa o wykroczeniach. Artykuł 1 Kodeksu określa podstawowe warunki odpowiedzialności za wykroczenie. Po pierwsze, czyn popełniony przez sprawcę musi być społecznie szkodliwy, a po drugie bezprawny, czyli zabroniony w ustawie pod groźbą kary. Przytoczono tę definicję, ponieważ właśnie ona będzie wykorzystana w dalszej części opracowania.

W polskim systemie prawnym pierwsze regulacje dotyczące wykroczeń ukazały się w 1918 r. Natomiast regulacja materialnoprawna nastąpiła w 1932 r., kiedy zostały wydane trzy rozporządzenia (z mocą ustawy) Prezydenta Rzeczypospolitej: Kodeks karny², Prawo o wykroczeniach³, Przepisy wprowadzające Kodeks karny i Prawo o wykroczeniach⁴. Jak podkreślają Marek Bojarski i Wojciech Radecki w komentarzu do Kodeksu wykroczeń: „Nie można z takiego rozwiązania wyprowadzić wniosku, że odpowiedzialność za wykroczenia była czymś innym niż odpowiedzialność za przestępstwa; przeciwnie uprawniony jest wniosek, że był to ten sam typ odpowiedzialności, podkreślony stosowaniem do wykroczeń licznych przepisów części ogólnej Kodeksu karnego z 1932 r.”⁵.

Taki stan przetrwał do lat powojennych. W 1950 r. nastąpiła zmiana systemu organizacji administracji terenowej, której skutkiem była zmiana systemu orzekania w sprawach o wykroczenia⁶. Do orzekania powołano organy zwane kolegiami, usytuowane przy prezydiach rad narodowych wszystkich szczebli. Uniemożliwiono skierowanie sprawy na drogę postępowania sądowego, wprowadzono natomiast możliwość odwołania do kolegów II instancji utworzonych przy prezydiach rad narodowych wyższego szczebla.

¹ Ustawa z dnia 20 maja 1971 r. Kodeks wykroczeń (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 618 ze zm.), dalej jako „Kodeks wykroczeń”, „Kodeks”, „k.w.”.

² Dz.U. Nr 60, poz. 571 ze zm.

³ Dz.U. Nr 60, poz. 572 ze zm.

⁴ Dz.U. Nr 60, poz. 573 ze zm.

⁵ M. Bojarski, W. Radecki, *Kodeks wykroczeń. Komentarz*, Warszawa 2011, s. 9.

⁶ Reformę wprowadzono ustawą z dnia 15 grudnia 1951 r. o orzecznictwie karno-administracyjnym (t.j. Dz.U. z 1966 Nr 39, poz. 233 ze zm.).

Istotną reformę systemu wykroczeń stanowiła ustawa z dnia 17 czerwca 1966 r. o przekazaniu niektórych drobnych przestępstw jako wykroczeń do orzecznictwa karno-administracyjnego⁷. Ustawodawca wprowadził kategorię prawną czynów karalnych „przepełowionych”. Z kategorii przestępstw wyodrębniono wykroczenia, a podstawowym kryterium rozgraniczającym stała się wartość przedmiotu wykroczenia lub wysokość wyrządzonej szkody. Przepisy ustawy zapoczątkowały proces trawencjonalizacji, który polegał na przesunięciu niektórych przestępstw do kategorii wykroczeń. Proces ten trwał w latach siedemdziesiątych i osiemdziesiątych.

Zmiany ustrojowe spowodowały ważne dokonania ustawodawcze, w tym uchwalenie ustawy z dnia 8 czerwca 1990 r. o zmianie ustaw: Kodeks postępowania karnego, Kodeks postępowania w sprawach o wykroczenia, o ustroju kolegiów do spraw wykroczeń i Kodeks pracy⁸. Przepisy ustawy zmieniły kolegia rejonowe do spraw wykroczeń, usytuowane przy terenowych organach administracji państwowej stopnia podstawowego, w kolegia do spraw wykroczeń przy sądach rejonowych. Zniesiono instytucję odwołania od orzeczeń kolegiów, a także kolegia odwoławcze. Żądania skierowania sprawy na drogę sądową oraz zażalenia rozpatrywały sądy rejonowe. Ich prezesi sprawowali nadzór nad działalnością kolegiów do spraw wykroczeń. Kolegia do spraw wykroczeń zostały zniesione w 2001 r. na mocy ustawy z dnia 27 lipca 2001 r., a ich funkcje przejęły nowo utworzone sądy grodzkie⁹. Te z kolei zostały zniesione od 1 stycznia 2010 r. na mocy rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości¹⁰. W obecnym stanie prawnym postępowania sądowe w sprawach o wykroczenia prowadzone są przez sądy rejonowe, a w II instancji przez sądy okręgowe.

Marek Bojarski i Wojciech Radecki¹¹ wskazują na istotny proces, który rozpoczął się w połowie lat osiemdziesiątych, polegający na wprowadzeniu do pozakodeksowego prawa wykroczeń deliktów administracyjnych, czyli odpowiedzialności administracyjnej o niejasnym charakterze prawnym i nieprecyzyjnych przesłankach.

Na poszerzenie się tego zjawiska zwracała uwagę D. Szumiło-Kulczycka¹², wskazując na początku 2004 r. około 50 aktów prawnych, w których występowała odpowiedzialność administracyjna pod postacią kar pieniężnych lub opłat sankcyjnych. Proces ten wciąż postępuje, powodując między innymi znaczne ograniczenie kontroli sądowej nad orzecznictwem, co z kolei stwarza możliwość wymierzania kar znacznie przewyższających maksimum grzywny za wykroczenia.

Warto zadać pytanie, ile jest rocznie w Polsce wykroczeń?

⁷ DZ.U. Nr 23, poz. 149.

⁸ Dz. U. Nr 43, poz. 251.

⁹ Ustawa z dnia 27 lipca 2001 r. Prawo o ustroju sądów powszechnych (Dz. U. Nr 98, poz. 1070 ze zm.).

¹⁰ Rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości z dnia 18 grudnia 2009 r. w sprawie zniesienia sądów grodzkich (Dz. U. Nr 221, poz. 1745).

¹¹ M. Bojarski, W. Radecki, *Kodeks wykroczeń...*, s. 27.

¹² D. Szumiło-Kulczycka, *Prawo administracyjno-karne*, Kraków 2004.

Z danych statystycznych Policji wynika, że rocznie popełnianych jest od 7 do 8 mln wykroczeń. Trudno powiedzieć, czy są to wszystkie czyny zabronione tego typu. W omawianej statystyce występuje kategoria „wykroczenia przeciwko innym przepisom”, których jest od około 300 do 400 tysięcy. Powinny tutaj znaleźć się wykroczenia ścigane przez inne instytucje, takie jak np. Główną Inspekcję Ochrony Środowiska, straże miejskie, Państwową Straż Rybacką, Państwową Straż Łowiecką. Trudno jednak stwierdzić, czy tak jest i trudno to zweryfikować, ponieważ część instytucji w ogóle nie prowadzi statystyki wykroczeń albo jest to robione fragmentarycznie – tylko za niektóre lata lub odnoście do wybranych obszarów terytorialnych.

Z wyżej wymienionych powodów podstawę opracowania będą stanowić: w postępowaniu wyjaśniającym – statystyka policyjna a w postępowaniu sądowym – statystyka wykroczeń obejmująca także wykroczenia karno-skarbowe. Nie uwzględniono w opracowaniu, z powodu niewielkiej liczby spraw (kilkadziesiąt rocznie), wykroczeń rozpatrywanych przez sądy wojskowe.

Analizę przeprowadzono dla danych z lat 2010–2017 ze względu na jednolity charakter bazy statystycznej z tych lat.

I. Wykroczenia zarejestrowane przez Policję w latach 2010–2017

Zgodnie z art. 1 ust. 2 pkt 4 ustawy z dnia 6 kwietnia 1990 r. o Policji¹³ do jej zadań należy, między innymi, wykrywanie przestępstw i wykroczeń oraz ściganie ich sprawców. Do roku 2009 statystyka policyjna wykroczeń zawierała bardzo ograniczony zestaw informacji. Znajdowały się w niej dane o liczbie nałożonych mandatów karnych, zastosowanych środkach oddziaływania pozakarnego oraz o liczbie wniosków o ukaranie skierowanych do sądu. Te wszystkie informacje odnosiły się do wykroczeń zamieszczonych jedynie w sześciu rozdziałach Kodeksu wykroczeń¹⁴ (wykroczenia przeciwko: porządkowi i spokojowi publicznemu, rozdz. VIII, bezpieczeństwu osób i mienia, rozdz. X, bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji, rozdz. XI, mieniu, rozdz. XIV, obyczajności publicznej, rozdz. XVI, urządzeniom użytku publicznego, rozdz. XVII) oraz wykroczeniom z ustaw szczegółowych: o ochronie przyrody¹⁵, o ochronie zwierząt¹⁶, o rybactwie śródlądowym¹⁷, czy przepisom ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi¹⁸ a także ustawy o broni i amunicji¹⁹.

¹³ T.j. Dz.U. z 2017 r. poz. 2067 ze zm.

¹⁴ T.j. Dz.U. z 2010 r. Nr 46, poz. 275.

¹⁵ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (Dz.U. Nr 92, poz. 880).

¹⁶ Ustawa z dnia 21 sierpnia 1997 r. o ochronie zwierząt (Dz.U. Nr 111, poz. 724).

¹⁷ Ustawa z dnia 18 kwietnia 1985 r. o rybactwie śródlądowym (Dz. U. Nr 21, poz. 91).

¹⁸ Ustawa z dnia 26 października 1982 o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi (Dz. U. Nr 35, poz. 230).

¹⁹ Ustawa z dnia 21 maja 1999 r. o broni i amunicji (Dz.U. Nr 53, poz. 549).

Wykroczenia z pozostałych sześciu rozdziałów części szczególnej Kodeksu oraz ustaw, których nie wymieniono, zostały zamieszczone w zbiorczej kategorii „wykroczenia przeciwko innym przepisom”. Co jest nieco zaskakujące, w stosowanym formularzu zabrakło kategorii „wykroczenia ogółem”.

Formularz zmodyfikowano w 2010 r. Poprawiono błąd z poprzedniej wersji, wprowadzając informację o ogólnej liczbie popełnionych wykroczeń. Rozbudowano moduł danych o wykroczeniach w sprawach, w których nie składano wniosków o ukaranie. Dodano informacje o rodzajach służb policyjnych ujawniających wykroczenie (dzielnicowi, patrole interwencyjne, służba ruchu drogowego, oddziały prewencji Policji, inne służby prewencyjne oraz inne służby). W formularzu dodano dział dotyczący sposobów zakończenia sprawy: liczba wykroczeń zakończonych skierowaniem wniosku o ukaranie, zakończonych nałożeniem mandatu karnego, liczba wykroczeń zakończonych zastosowaniem środków oddziaływania pozakarnego. Formularz uzupełniono o dane dotyczące wykroczeń przeciwko osobie (XII rozdział Kodeksu wykroczeń). Zrezygnowano jednocześnie z rejestracji wykroczeń z ustawy o broni i amunicji, pozostawiając ustawy znajdujące się we wcześniejszej wersji policyjnego formularza statystycznego.

Szeroki zakres rejestrowanych danych statystycznych w formularzu z 2010 r. stanowił podstawę do konstrukcji bazy danych za lata 2010–2017.

1. Liczba wykroczeń ujawnianych rocznie przez Policję

Z art. 17 § 1 Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia²⁰ wynika jednoznacznie, iż Policja jest zasadniczym oskarżycielem publicznym w sprawach o wykroczenia. Głównym, ale nie jedynym. Uprawnienia oskarżycielskie mają także inne instytucje i organizacje²¹, aczkolwiek zakres ich uprawnień jest zdecydowanie węższy niż Policji. Będzie o tym jeszcze mowa w rozdziale poświęconym postępowaniu sądowemu o wykroczenia.

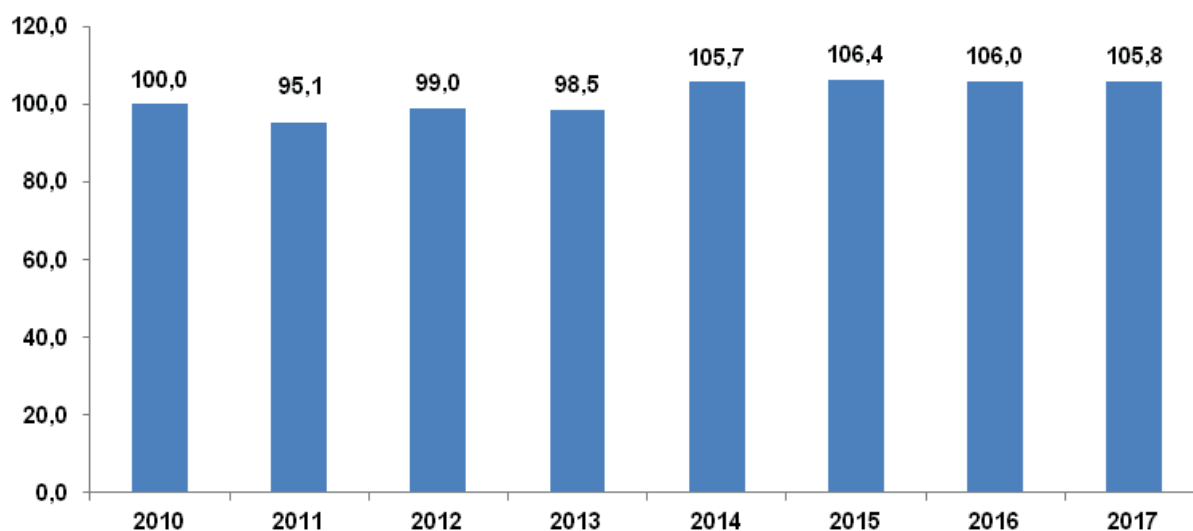
Dane odnośnie do liczby wykroczeń ujawnianych rocznie przez Policję przedstawia wykres 1.

²⁰ Ustawa z dnia 24 sierpnia 2001 r. (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 475 ze zm.),

²¹ Oskarżycielem publicznym w sprawach o wykroczenia przeciwko prawom pracownika określonym w Kodeksie pracy oraz w ustawie z dnia 20 kwietnia 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy (Dz. U. z 2017 r. poz. 1065, ze zm.) jest inspektor pracy. Uprawnienia oskarżyciela publicznego mają organy administracji rządowej i samorządowej, kontroli państwowej i kontroli samorządu terytorialnego oraz straże gminne (miejskie), ale tylko wtedy, gdy w zakresie swojego działania ujawniły wykroczenie i wystąpiły z wnioskiem o ukaranie. Do oskarżycieli publicznych należy zaliczyć także: organy Inspekcji Ochrony Środowiska, strażników leśnych uprawnionych do zwalczania wykroczeń w zakresie szkodnictwa leśnego, dyrektorów parków narodowych i wskazanych przez nich funkcjonariuszy straży parków w zakresie spraw o wykroczenia dotyczące ochrony przyrody, strażników Państwowej Straży Rybackiej, strażników Państwowej Straży Łowieckiej.

Wykres 1. Wykroczenia w latach 2010–2017

wskaźniki dynamiki 2010 = 100

Źródło: Dane Komendy Głównej Policji.

W 2010 r. Policja ujawniła nieco ponad siedem i pół miliona (7 604 000) wykroczeń. Przez następne trzy lata ich liczba ulegała tylko niewielkim wahaniom. We wrześniu 2013 r. Sejm uchwalił ustawę zmieniającą Kodeks postępowania karnego i inne ustawy²², która uchylili art. 178a § 2 k.k. Od tej zmiany jazda rowerem w stanie nietrzeźwości lub pod wpływem środka odurzającego nie jest przestępstwem, lecz wykroczeniem z art. 87 § 1a k.w. Ta zmiana znalazła swoje odzwierciedlenie w statystyce policyjnej w postaci wzrostu liczby wykroczeń, a mianowicie w 2014 r. było ich więcej o 7,3% niż w roku poprzednim. W ostatnich trzech latach policja ujawniła nieco ponad osiem milionów wykroczeń²³. Wzrost liczby wykroczeń o pół miliona w ciągu trzech lat należy uznać za dość umiarkowany.

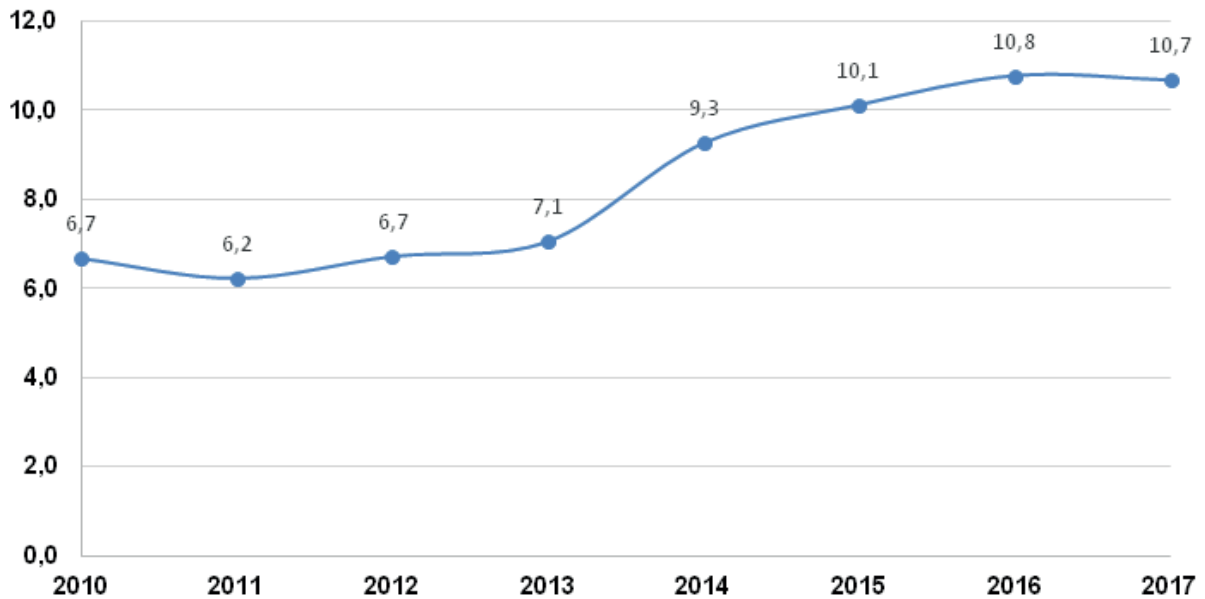
2. Liczba przestępstw a liczba wykroczeń

Polska Policja w 2010 r. zarejestrowała 1 138 523 przestępstw, a w następnym roku o kilkanaście tysięcy więcej. W kolejnych latach liczba przestępstw systematycznie zmniejszała się i w roku 2017 było ich o 30% mniej niż w roku 2013. Odmienny trend występował w wykroczeniach. Ich liczba wzrosła z 7 604 000 w 2010 r. do 8 042 050 w 2017 r., czyli o około 6%. Te odmiennie trendy spowodowały wzrost liczby wykroczeń przypadających na jedno przestępstwo (wykres 2).

²² Ustawa z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. poz. 1247).

²³ W 2015 Policja zarejestrowała 8 091 956 wykroczeń, w 2016 r. - 8 060 067, w 2017 - 8 042 050.

Wykres 2. Liczba wykroczeń przypadająca na jedno przestępstwo

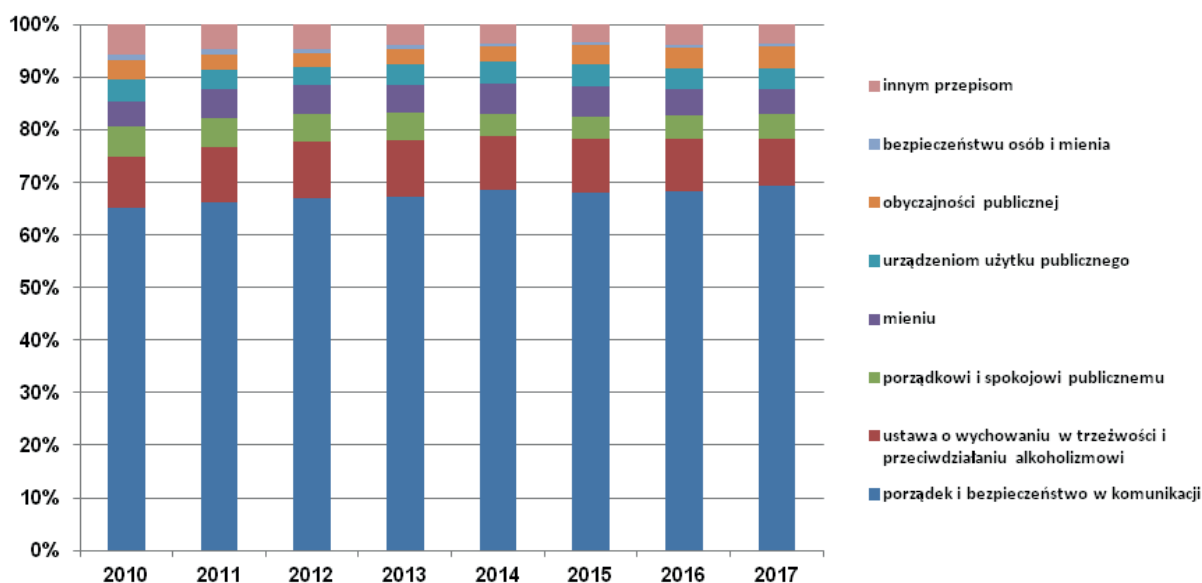
Źródło: Dane Komendy Głównej Policji. Obliczenia własne.

O ile na początku analizowanego okresu na jedno przestępstwo przypadało około 7 wykroczeń, to w siedem lat później już prawie 11 – o połowę więcej. W statystyce publicznej prezentowanej przez Główny Urząd Statystyczny w dziale Sądownictwo podawane są między innymi dane o przestępczości, czyli o liczbie przestępstw stwierdzonych. Znajdziemy tam także liczbę wykroczeń, ale ograniczoną tylko do spraw, w których występowało do sądu z wnioskiem o ukaranie. W omawianym okresie takich spraw było od 350 do 450 tysięcy. Nasuwa to więc pytanie, gdzie są pozostałe, ze wskazywanych wyżej 7–8 milionów wykroczeń rejestrowanych w każdym roku? Informacje o nich nie są niestety publikowane w szeroko dostępnej statystyce. Warto zaś zasygnalizować, że w tych krajach europejskich, w których systemach prawnych występuje pojęcie wykroczenia, ich liczba jest dodawana do liczby przestępstw. Tak jest np. w Szwecji i w Grecji.

3. Struktura wykroczeń w statystyce policyjnej

Jak już sygnalizowano, w policyjnej statystyce uwzględniono ogólną liczbę wykroczeń oraz czyny zabronione zawarte w siedmiu rozdziałach Kodeksu wykroczeń a także w przepisach czterech ustaw szczególnych: o ochronie przyrody, o ochronie zwierząt, o rybactwie śródlądowym oraz o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Pozostałe wykroczenia (czy to z k.w. czy innych ustaw) zostały ujęte w zbiorczej kategorii „przeciwko innym przepisom”. Jakich wykroczeń występuje najwięcej, a które stanowią zaledwie margines przekroczeń prawa? Szczegółowych danych na ten temat dostarcza wykres 3.

Wykres 3. Struktura wykroczeń w statystyce policyjnej w latach 2010–2017
odsetki rodzajów wykroczeń

Źródło: Dane Komendy Głównej Policji.

W strukturze wykroczeń dominują czyny przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji. W 2010 r. stanowiły one ponad 2/3 ogółu (65,1%), a w kolejnych latach ich udział powoli wzrastał do niemal 70% w 2017 r. Jak to się przekłada na liczby? W pierwszym roku analizy ujawniono około pięciu milionów tego rodzaju przekroczeń prawa, a w siedem lat później już ponad pięć i pół miliona. Co zatem składa się na tę ogromną liczbę wykroczeń? Wydawać by się mogło, że w świadomości opinii publicznej za większość wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji ponoszą odpowiedzialność sprawcy powodujący zagrożenie bezpieczeństwa w ruchu drogowym, będąc w stanie po użyciu alkoholu lub podobnie działającego środka. Liczby jednak świadczą o czymś zupełnie innym. Sprawcy wykroczeń tego rodzaju (art. 86 § 2 k.w. oraz art. 87 § 1, art. 87 § 2 k.w.) stanowią zaledwie około 1% ogółu sprawców wykroczeń z rozdziału XI Kodeksu wykroczeń, w którym znajduje się ponad czterdzieści innych czynów. Trzeba jednak stwierdzić, że nie są one wyszczególnione w statystyce Policji i w związku z tym trudno powiedzieć, które z nich występują najczęściej.

Drugą, relatywnie dużą grupą wykroczeń są te przeciwko przepisom ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, stanowiąc około 10% ogółu wykroczeń. W 2010 r. było ich 734 tysiące i przez trzy lata ich liczba wzrastała do 825 tysięcy, by zmniejszyć się nieco w 2017 r. do 790 tysięcy.

Trzecią, pod względem udziału, kategorią wykroczeń są czyny bezprawne zamieszczone w rozdziale VIII k.w. (przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu). W analizowanym okresie co dwudziesty-dwudziesty piąty czyn bezprawny został zakwalifikowany z tego

rozdziału kodeksu. W 2010 r. było około 440 tysięcy tego rodzaju wykroczeń, a w 2017 r. 366 tysięcy, czyli o około 17% mniej.

Udział wykroczeń przeciwko mieniu wynosił około 5–6% ogółu. Rokrocznie Policja ujawniała około 400 tysięcy takich czynów.

Nieco mniej wykroczeń niż przeciwko mieniu, około 300 tysięcy rocznie, ujawniano za czyny bezprawne zamieszczone w rozdziale XVII Kodeksu wykroczeń. W analizowanym okresie odsetek takich czynów wynosił średnio około 4% wszystkich wykroczeń.

Co 30. ujawnione wykroczenie wiązało się z nieprzestrzeganiem kodeksowych przepisów przeciwko obyczajności publicznej. W przypadku tych czynów mamy do czynienia z przeciwnymi tendencjami. Do 2012 r. ich liczba zmniejszała się z 270 tysięcy (2010 r.) do 187 tysięcy (w 2012 r.), a zatem w ciągu trzech lat zanotowano ponad trzydziestoprocentowy spadek. Następnie liczba takich wykroczeń sukcesywnie wzrastała i w 2017 r. było ich 312 tysięcy, czyli o 100 tysięcy więcej niż w 2013 r. (wzrost o 47%). Warto zaznaczyć, że w XVII rozdziale Kodeksu wykroczeń znajdują się trzy przepisy penalizujące czyny o odmiennym charakterze. Art. 143 k.w. obejmuje karaniem złośliwe wybryki przeciwko urządzeniom użytku publicznego, art. 144 k.w. służy ochronie zieleni jako elementowi środowiska, a art. 145 k.w. przewiduje karanie zaśmiecania. Analiza statystyki policyjnej wykazała, że wykroczenia polegające na zaśmiecaniu stanowią od 86% do 91% czynów penalizowanych w tym rozdziale.

Na zakończenie analizy struktury wykroczeń warto przyjrzeć się wykroczeniom z ustaw szczegółowych: o ochronie przyrody, o ochronie zwierząt, o rybołówstwie. Ich liczba w omawianym okresie wahała się od 11 do 21 tysięcy przekroczeń przepisów zawartych w tych ustawach, co stanowiło zaledwie 0,1–0,2% ogółu ujawnionych wykroczeń.

4. Reakcja Policji na wykroczenia w zakończonych postępowaniach

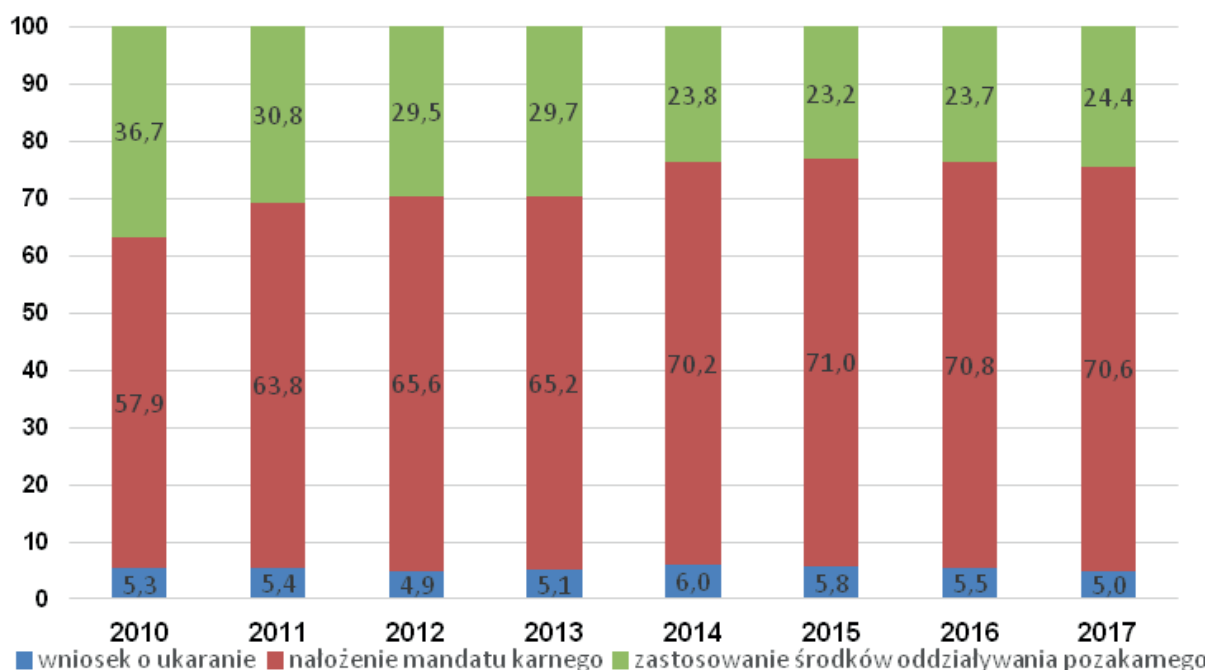
W zakończonych²⁴ postępowaniach o wykroczenia organy policyjne mogą zastosować następujące rozstrzygnięcia sprawy (wykres 4):

- a) sporządzenie wniosku o ukaranie,
- b) nałożenie mandatu karnego,
- c) zastosowanie środków oddziaływania pozakarnego.

²⁴ Z danych statystyki policyjnej wynika, że przeciętnie pięć na sto spraw o wykroczenia nie jest zakończonych w danym roku. Może to brać się stąd, że postępowania o wykroczenia ujawnione w ostatnim kwartale mogą jeszcze mieć status niezakończonych. Warto zwrócić uwagę, że sprawy o wykroczenia przeciwko mieniu wykryte w danym roku, zostają zakończone tylko w około 60%. Pozostałe 40% są to zapewne sprawy niezakończone z powodu niewykrycia sprawcy/sprawców.

Wykres 4. Reakcja Policji na wykroczenia w zakończonych postępowaniach

odsetek sposobu zakończenia postępowania

Źródło: Dane Komendy Głównej Policji.

Z uwidocznionych na wykresie danych wynika, że na poziomie ogółu zakończonych spraw policja najczęściej w około 60–70% nakładała mandat karny. Do 2013 r. środki oddziaływania pozakarnego stosowano w około 30% spraw, a w latach późniejszych ich odsetek nieco zmniejszył się – do około 24%. Najrzadziej, gdyż tylko w około 5% spraw, policja sporządzała do sądu wnioski o ukaranie sprawcy (sprawców) wykroczenia (wykroczeń).

Sytuacja wygląda nieco inaczej, jeżeli przyjrzymy się rozstrzygnięciom Policji w odniesieniu do różnych rodzajów wykroczeń (por. tabele 1–3).

Tabela 1. Wniosek o ukaranie w zakończonych postępowaniach Policji
odsetki rodzajów wykroczeń

rok	przeciwko porządkowi i bezpieczeństwu w komunikacji	z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu	przeciwko mieniu	przeciwko urządzeniom użytku publicznego	przeciwko obyczajności publicznej	przeciwko bezpieczeństwu osób i mienia
2010	4,2	2,3	6,6	34,8	1,6	7,0	13,9
2011	3,9	2,4	7,7	34,3	2,0	8,9	15,9
2012	3,3	2,1	7,5	33,8	2,1	9,7	19,5
2013	3,5	2,3	7,8	33,6	2,0	9,2	27,7
2014	4,2	2,6	7,8	39,4	2,2	9,5	27,7
2015	4,2	2,5	8,4	39,4	2,2	8,2	27,6
2016	4,2	2,2	7,9	36,3	2,2	6,9	26,7
2017	3,7	1,9	7,2	34,7	2,0	5,9	25,3

Źródło: Dane Komendy Głównej Policji.

Udział wniosków o ukaranie w zakończonych postępowaniach o wykroczenia przeciwko mieniu wahał się od 34 do 39%, czyli mniej więcej co trzecia sprawa tego rodzaju znajdowała swój epilog w sądzie.

Odsetek wniosków o ukaranie w sprawach o wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu osób i mienia systematycznie wzrastał do roku 2013 r. O ile w 2010 r. wniosek tego typu kierowano w co szóstą sprawę, to w 2014 r. już w co czwartą. Taki stan rzeczy trwał do 2017 r.

Wniosek o ukaranie relatywnie często, aczkolwiek znacznie rzadziej, niż w omówionych powyżej rodzajach wykroczeń, sporządzano w przypadku wykroczeń przeciwko obyczajności publicznej i przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu (od 6 do 9% spraw).

W pozostałych rodzajach wykroczeń (przeciwko porządkowi i bezpieczeństwu w komunikacji, z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi, przeciwko urządzeniom użytku publicznego) policja rzadko sporządzała wniosek o ukaranie. W taki sposób kończyło się nie więcej niż 4% spraw.

Kolejnym sposobem zakończenia przez Policję postępowania w sprawie o wykroczenia jest nałożenie na jego sprawcę bądź sprawców mandatu karnego (tabela 2). Jest to środek stosowany relatywnie często i w zależności od rodzaju wykroczenia stanowi od 22 do 78% rozstrzygnięć. Jak wynika z tabeli, ten rodzaj kary jest stosowany najczęściej wobec sprawców wykroczeń przeciwko porządkowi i bezpieczeństwu w komunikacji, mieniu oraz z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. Nieco rzadziej w przypadku wykroczeń przeciwko obyczajności publicznej i urządzeniom użytku publicznego. Relatywnie najrzadziej mandat karny był nakładany na sprawców wykroczeń przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu. W 2010 r. odsetek mandatów w tych sprawach stanowił 22, a w latach 2015–2017 zwiększył się do 38.

Tabela 2. Nałożenie mandatu karnego w zakończonych postępowaniach Policji
odsetki rodzajów wykroczeń

rok	przeciwko porządkowi i bezpieczeństwu w komunikacji	z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu	przeciwko mieniu	przeciwko urządzeniom użytku publicznego	przeciwko obyczajności publicznej	przeciwko bezpieczeństwu osób i mienia
2010	66,5	55,3	22,2	61,6	34,5	41,5	46,0
2011	73,1	56,7	25,3	60,3	39,6	42,5	41,5
2012	73,9	59,4	27,1	62,5	45,0	48,6	39,4
2013	72,8	56,9	28,1	62,7	49,4	51,0	41,1
2014	72,8	64,9	35,5	55,7	42,0	56,4	39,6
2015	78,2	64,3	38,4	57,7	43,7	54,9	38,4
2016	78,0	64,1	38,5	60,5	45,6	54,3	39,2
2017	78,1	63,9	37,9	62,0	50,6	49,1	36,8

Źródło: Dane Komendy Głównej Policji.

W reakcji na wykroczenie Policja może zastosować środki oddziaływania pozakarnego, takie jak: pouczenie, zwrócenie uwagi czy ostrzeżenie. W jakich wykroczeniach stosowano je najczęściej, pokazuje tabela 3.

Tabela 3. Zastosowanie środków oddziaływania pozakarnego w zakończonych postępowaniach Policji

odsetki rodzajów wykroczeń

rok	przeciwko porządkowi i bezpieczeństwu w komunikacji	z ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi	przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu	przeciwko mieniu	przeciwko urządzeniom użytku publicznego	przeciwko obyczajności publicznej	przeciwko bezpieczeństwu osób i mienia
2010	29,3	42,4	71,2	3,6	63,9	51,5	40,1
2011	23,0	40,9	66,9	5,4	58,5	44,9	41,5
2012	29,5	38,5	65,4	3,7	53,0	41,7	39,4
2013	23,7	40,8	64,2	3,6	48,5	39,8	38,5
2014	19,1	32,5	54,8	2,9	42,0	34,1	32,6
2015	17,7	33,2	53,2	2,8	43,7	36,9	34,0
2016	17,8	33,7	53,6	3,2	45,6	38,8	34,1
2017	18,2	34,2	54,9	3,3	50,6	44,9	37,9

Źródło: Dane Komendy Głównej Policji.

Analiza danych wskazuje, że środki oddziaływania pozakarnego stosowane były najczęściej wobec sprawców wykroczeń przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu zamieszczonych w rozdziale VIII k.w. W 2010 r. ponad 70% reakcji policji na tego typu wykroczenia stanowiły pouczenia, zwrócenia uwagi bądź ostrzeżenia itp. W okresie 2014–2017 r. udział

środków oddziaływania pozakarnego zmniejszył się do około 54–55% na rzecz częstszego stosowania mandatu karnego.

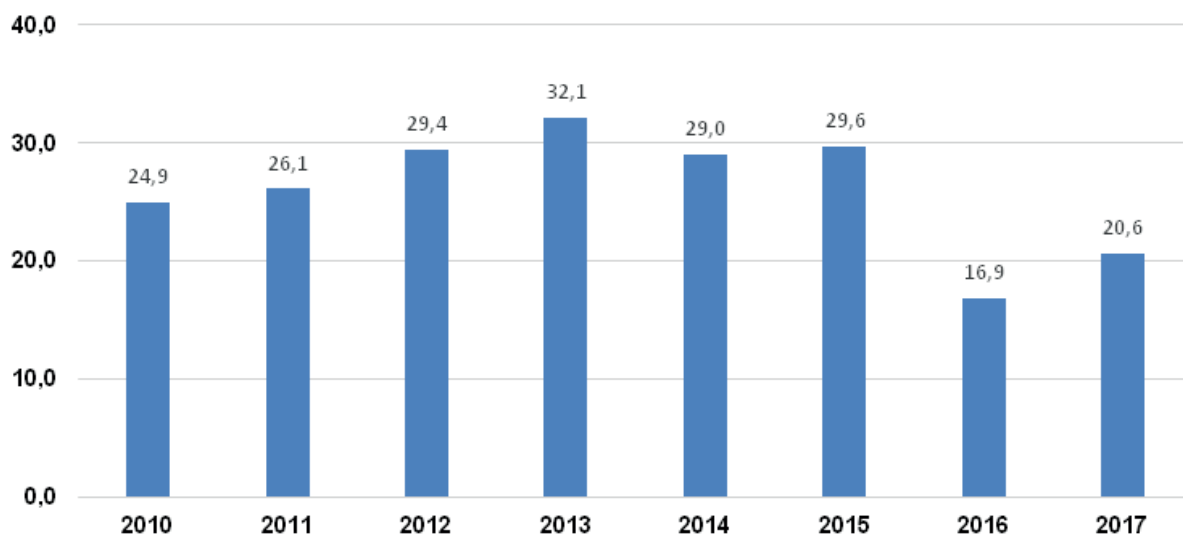
Relatywnie często zastosowaniem takich środków kończyło się postępowanie Policji wobec sprawców wykroczeń przeciwko urządzeniom użytku publicznego. W 2010 r. ich udział wynosił 64% i w ciągu kolejnych czterech lat zmniejszył się do 42%. W latach 2015–2017 wzrósł do około 51%. Najczęściej, średnio w 3,5% przypadków, środki te wykorzystywano w postępowaniach wobec sprawców wykroczeń przeciwko mieniu.

II. Wykroczenia w statystyce sądowej

Podstawę do wszczęcia postępowania sądowego w sprawie o wykroczenia stanowi wniosek o ukaranie sporządzony przez oskarżyciela publicznego. Z Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia jak i z ustawy o Policji wynika, że Policja jest podstawowym, ale nie jedynym organem ścigania wykroczeń²⁵. Wniosek o ukaranie odgrywa analogiczną rolę jak akt oskarżenia w procedurze karnej. Prześledźmy teraz, jak w statystyce sądowej wygląda odsetek wniosków o ukaranie sporządzonych przez inne instytucje niż Policja.

Wykres 5. Postępowania sądowe wszczęte na podstawie wniosków o ukaranie wniesionych do sądu przez organizacje inne niż Policja

w procentach

Źródło: Dane Komendy Głównej Policji.

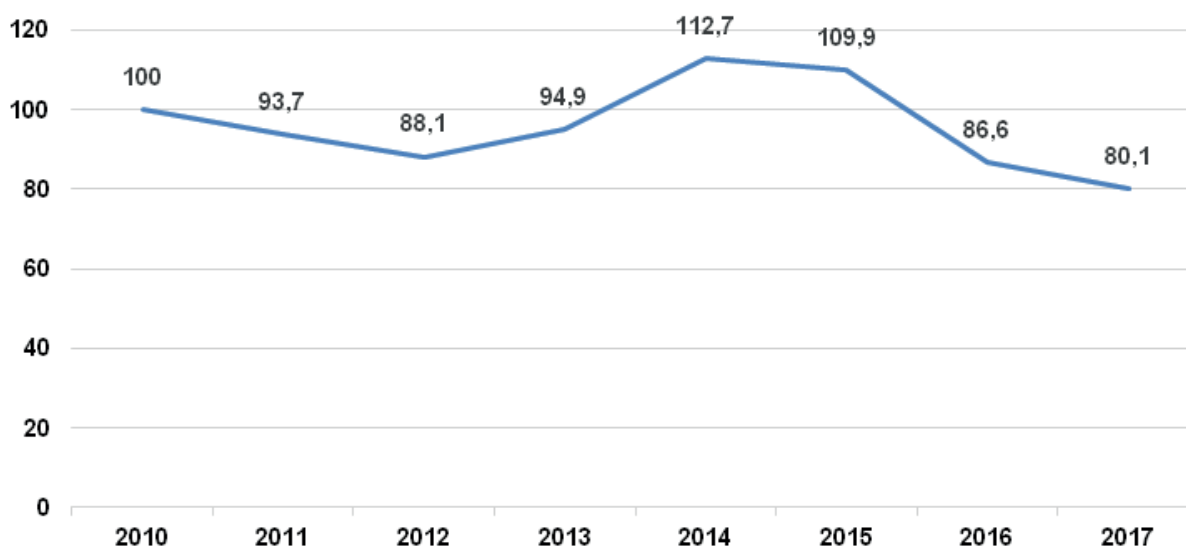
Odsetki wniosków o ukaranie wniesione do sądu przez organizacje inne niż Policja nie miały wcale marginalnego charakteru. W 2010 r. co czwarty wniosek nie został sporządzony

²⁵ Zob. przypis 21.

przez Policję, a w roku 2013 już nawet co trzeci. W latach 2016–2017 zdecydowanie mniej takich wniosków zostało sporządzanych przez organy inne niż Policja. Odsetki obniżyły się odpowiednio do 17 i 21.

Niezależnie od tego, która z uprawnionych instytucji złożyła wniosek o ukaranie, sąd jest zobowiązany do jego rozpoznania. Z jaką liczbą wniosków sądy miały do czynienia (por. wykres 6)?

Wykres 6. Wszczęte postępowania sądowe w sprawach o wykroczenia w latach 2010–2017
wskaźniki dynamiki

Źródło: Dane Ministerstwa Sprawiedliwości

W 2010 r. sądy miały do rozpoznania niewiele ponad pół miliona spraw wykroczeniowych. W kolejnych trzech latach ich liczba nieco zmniejszyła się wynosząc od 460 do 497 tys. spraw rocznie. Apogeum stanowił 2014 r., w którym liczba spraw zwiększyła się niemal o 1/5 w porównaniu z poprzednim rokiem, do 590 tys.²⁶. Ostatnie trzy lata charakteryzowały się systematycznym, rokrocznym spadkiem liczby tych spraw z 576 tys. do 420 tys., czyli o 27%.

1. Tryby orzecznicze w sprawach o wykroczenia w postępowaniu sądowym

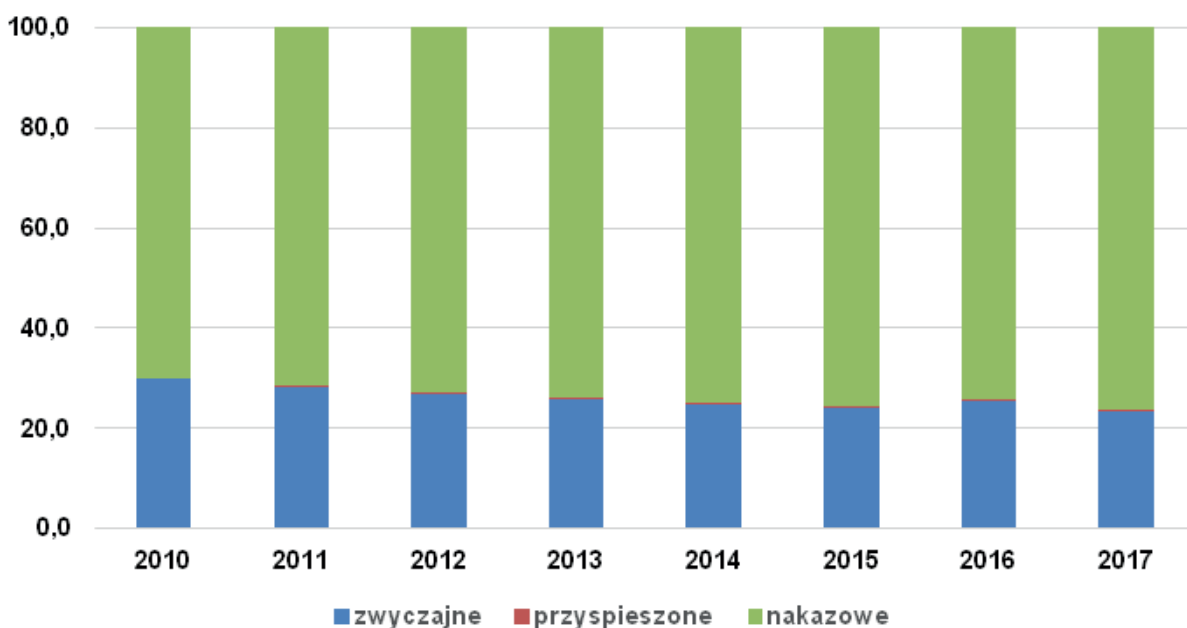
Polskie ustawodawstwo w sprawach o wykroczenia (art. 2 § 1 k.p.w.) przewiduje trzy rodzaje postępowań sądowych: zwyczajne, przyspieszone i nakazowe (wykres 7). Postępowanie

²⁶ Co było najpewniej związane ze zmianą wprowadzoną ustawą z dnia 27 września 2013 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1247 ze zm.) – uchyleniem art. 178a § 2 kodeksu karnego dotyczącego kierowania np. rowerem w stanie nietrzeźwości i wprowadzeniem tego czynu do kodeksu wykroczeń.

przyspieszone stosuje się do osób niemających stałego miejsca zamieszkania lub miejsca pobytu, a także osób przebywających jedynie czasowo w Polsce, jeżeli zachodzi obawa, że rozpoznanie sprawy w postępowaniu zwyczajnym będzie utrudnione lub niemożliwe (art. 90 § 1 i 2 k.p.w.). Ten typ postępowania ma także zastosowanie wobec sprawców wykroczeń przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu (art. 50, 51 i 52a k.w.) oraz przeciwko mieniu i urządzeniom użytku publicznego (art. 124 i art. 143 k.w.) popełnionych w związku z imprezą masową. Ponadto postępowanie przyspieszone stosuje się także, gdy ustawa tak stanowi (art. 90 § 4 k.p.w.).

Natomiast wyrok nakazowy sąd może wydać w sprawach o wykroczenia, w których wystarczające jest wymierzenie nagany, grzywny albo kary ograniczenia wolności. Sąd orzeka w tych przypadkach na posiedzeniu bez udziału stron (art. 93 § 1 k.p.w.).

Wykres 7. Tryby orzecznicze w sprawach o wykroczenia w postępowaniu sądowym w procentach

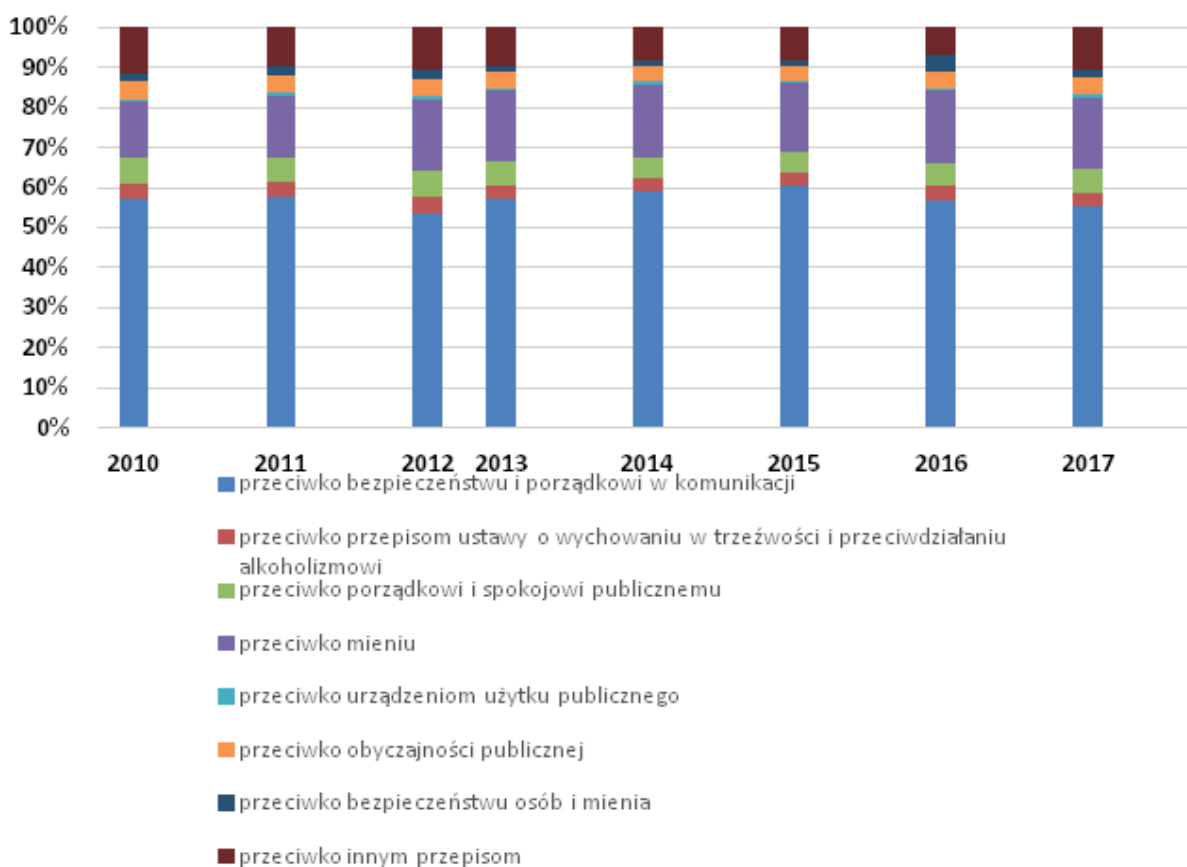
Źródło: Dane Ministerstwa Sprawiedliwości

Okolo 3/4 spraw o wykroczenia rozpatrywanych jest przez sąd w postępowaniu nakazowym a pozostałe 1/4 w trybie zwyczajnym. Tylko sporadycznie, w okolo 0,2 procenta spraw, mają zastosowanie przepisy o postępowaniu przyspieszonym. Można powiedzieć, że w praktyce sądowej ten tryb się nie przyjął. Wydaje się, że utrzymywanie go w Kodeksie wykroczeń bez radykalnych zmian, nie ma racji bytu.

2. Struktura wykroczeń w postępowaniu sądowym

Od 2015 r. liczba wniosków o ukaranie wniesionych do sądu zdecydowanie obniża się. Interesującym problemem jest, jak przedstawia się struktura tych wniosków i czy jest ona odmienna od spraw, którymi zajmuje się Policja (por. wykres 8).

Wykres 8. Wykroczenia według rodzajów w postępowaniu sądowym
odsetki rodzajów wykroczeń

Źródło: Dane Ministerstwa Sprawiedliwości

W postępowaniu sądowym, podobnie jak i policyjnym, zdecydowaną większość stanowiły sprawy dotyczące wykroczeń przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji. W postępowaniu policyjnym było to, w zależności od roku, od 60 do 70% ogółu wykroczeń. W sądach natomiast wykroczenia tego typu stanowiły blisko 60% ogółu spraw wykroczeniowych.

Drugą kategorią wykroczeń, najczęściej trafiającą do postępowania sądowego, są wykroczenia przeciwko mieniu. W ogólnej liczbie spraw ich udział wahał się od 14% do 18%. W postępowaniu policyjnym jest on zdecydowanie mniejszy (około 5–6%). Trzeba jednak dodać, iż tylko około 30 do 40% spraw przeciwko mieniu kończy się skierowaniem wniosku o ukaranie.

W postępowaniu policyjnym około 10% ujawnionych wykroczeń dotyczyło spraw związanych z łamaniem przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi. W postępowaniu sądowym odsetki spraw tego typu są trzykrotnie mniejsze – około 4.

W strukturze rodzajów wykroczeń w postępowaniu sądowym udział spraw o wykroczenia przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu oraz obyczajności publicznej są nieco większe niż w postępowaniach policyjnych dotyczących spraw tego rodzaju.

3. Kary za wykroczenia wymierzane w postępowaniu sądowym

W art. 18 Kodeksu wykroczeń wymienione są cztery kary:

- areszt,
- ograniczenie wolności,
- grzywna,
- nagana.

Zasady sądowego wymiaru kary za wykroczenia regulują odpowiednie przepisy Kodeksu wykroczeń oraz Kodeksu postępowania w sprawach o wykroczenia i ich prezentacja nie jest celem tego opracowania. Natomiast jednym z jego zamierzeń jest wskazaniu częstości występowania poszczególnych kar.

Tabela 4. Kary za wykroczenia w postępowaniu sądowym
odsetki orzeczonych kar

rok	areszt	ograniczenie wolności	grzywna	nagana
2010	0,4	6,5	90,4	2,7
2011	0,4	7,3	89,6	2,8
2012	0,4	7,3	89,3	3,0
2013	0,4	6,9	90,0	2,7
2014	0,5	7,1	89,9	2,5
2015	0,5	6,4	90,4	2,7
2016	0,6	6,5	90,2	2,7
2017	0,6	6,1	90,4	2,8

Źródło: Dane Ministerstwa Sprawiedliwości

Najczęściej występującą karą w systemie prawa wykroczeń jest grzywna (tabela 4), którą są zagrożone prawie wszystkie wykroczenia²⁷. Ten rodzaj kary jest orzekany w 9. na 10 wykroczeń. Drugą, co do częstości orzekania karę stanowi ograniczenie wolności, wymierzaną co

²⁷ Wyjątek stanowi jedynie wykroczenie z art. 58 § 2 k.w.

15–17 sprawcy. Relatywnie rzadko, w około 3% spraw, sąd stosuje karę nagany. Kara aresztu za wykroczenia jest stosowana sporadycznie.

4. Kary a rodzaj wykroczenia

Zobaczmy, jak często stosowane są wymienione kary w poszczególnych rodzajach wykroczeń (wykresy 9–12). Pod uwagę wzięto osiem najczęściej występujących rodzajów wykroczeń.

Są to wykroczenia przeciwko:

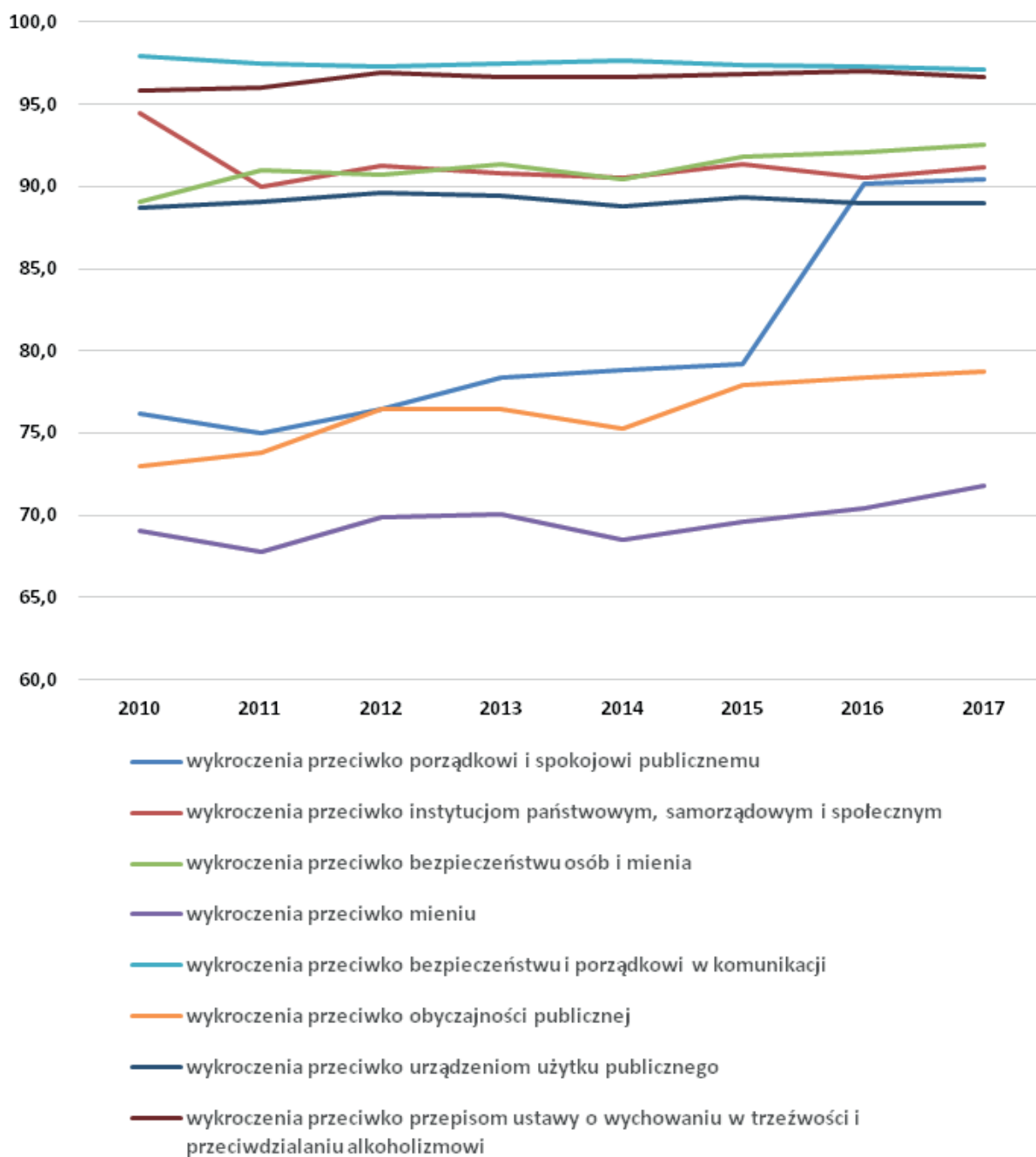
- porządkowi i spokojowi publicznemu,
- instytucjom państwowym, samorządowym i społecznym,
- bezpieczeństwu osób i mienia,
- mieniu,
- bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji,
- obyczajności publicznej,
- urządzeniom użytku publicznego,
- przepisom ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.

Przegląd kar rozpocznijmy od grzywny – najczęściej stosowanej za wykroczenia (wykres 9).

Wobec ponad 95% obwinionych za wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji a także przeciwko przepisom ustawy o wychowaniu w trzeźwości sąd zastosował karę grzywny. Nieco rzadziej – w około 90% ten rodzaj kary wymierzano sprawcom wykroczeń przeciwko instytucjom państwowym samorządowym i społecznym, bezpieczeństwu osób i mienia a także sprawcom niszczenia urządzeń użytku publicznego.

Warto zwrócić uwagę na zmiany częstotliwości karania grzywną sprawców występujących przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu. W latach 2010–2015 sądy wymierzyły ten rodzaj kary od około 76 do 79% skazanych, ale już w ostatnich dwóch latach odsetek ukaranych wzrósł o dziesięć punktów procentowych. Relatywnie najrzadziej, w około 70% przypadków, karę grzywny wymierzano sprawcom wykroczeń przeciwko mieniu.

Wykres 9. Orzeczona kara grzywny za wybrane rodzaje wykroczeń
odsetek kary grzywny

Źródło: Dane Ministerstwa Sprawiedliwości

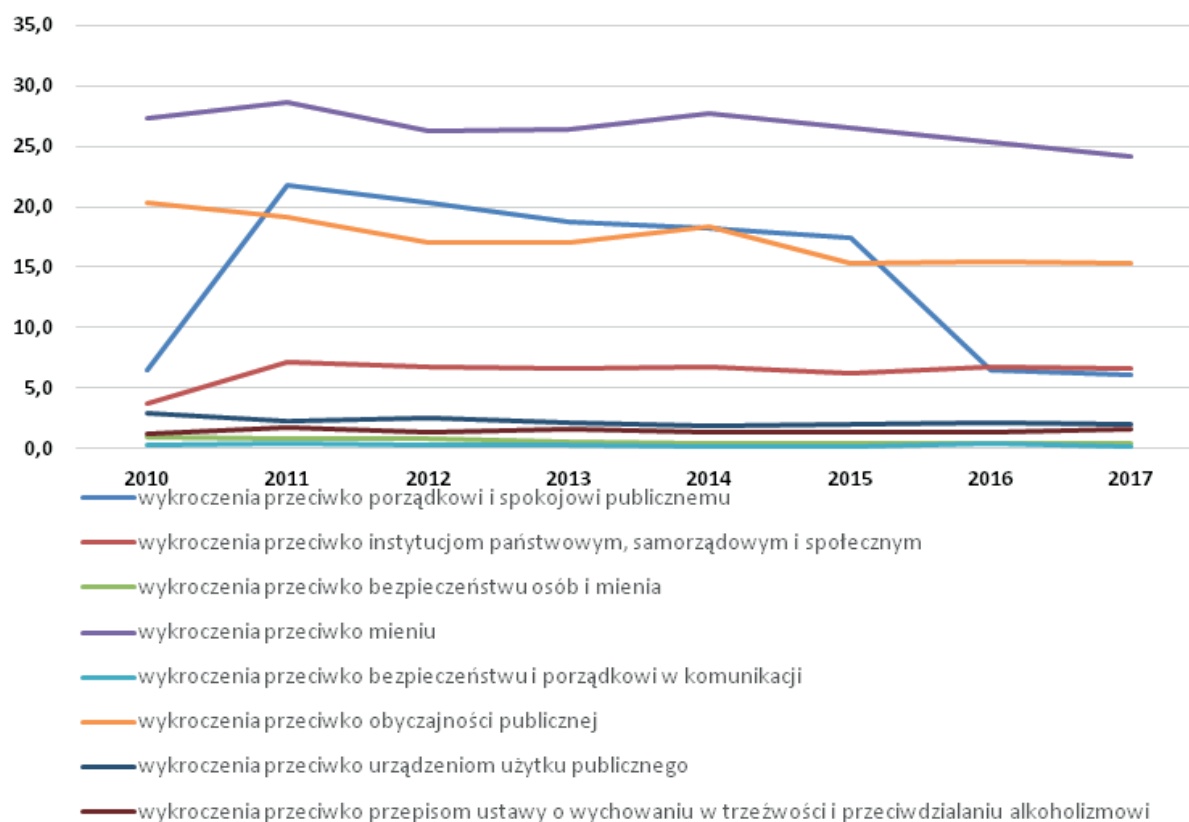
Inaczej przedstawia się sytuacja w przypadku analizy kary ograniczenia wolności (wykres 10). Okazuje się, że najczęściej kara ta była stosowana wobec sprawców wykroczeń przeciwko mieniu. Wymierzano ją od 25% do 30% skazanych, przeważnie za drobne kradzieże.

W analizowanym okresie rokrocznie obniżały się odsetki ukaranych na karę ograniczenia wolności za wykroczenia przeciwko obyczajności publicznej. O ile w 2010 r. ten rodzaj kary

orzekano wobec co piątego sprawcy takiego czynu zabronionego, to w roku 2017 – wobec co siódmego.

Interesująco przedstawiało się karanie ograniczeniem wolności sprawców wykroczeń przeciwko porządkowi i spokojowi publicznemu. W 2010 r. ten rodzaj kary wymierzano co piętnastemu sprawcy, a w latach 2011–2015 już co piątemu. W ostatnich dwóch latach (2016–2017) odsetek ukaranych zmniejszył się trzykrotnie, do około 6%.

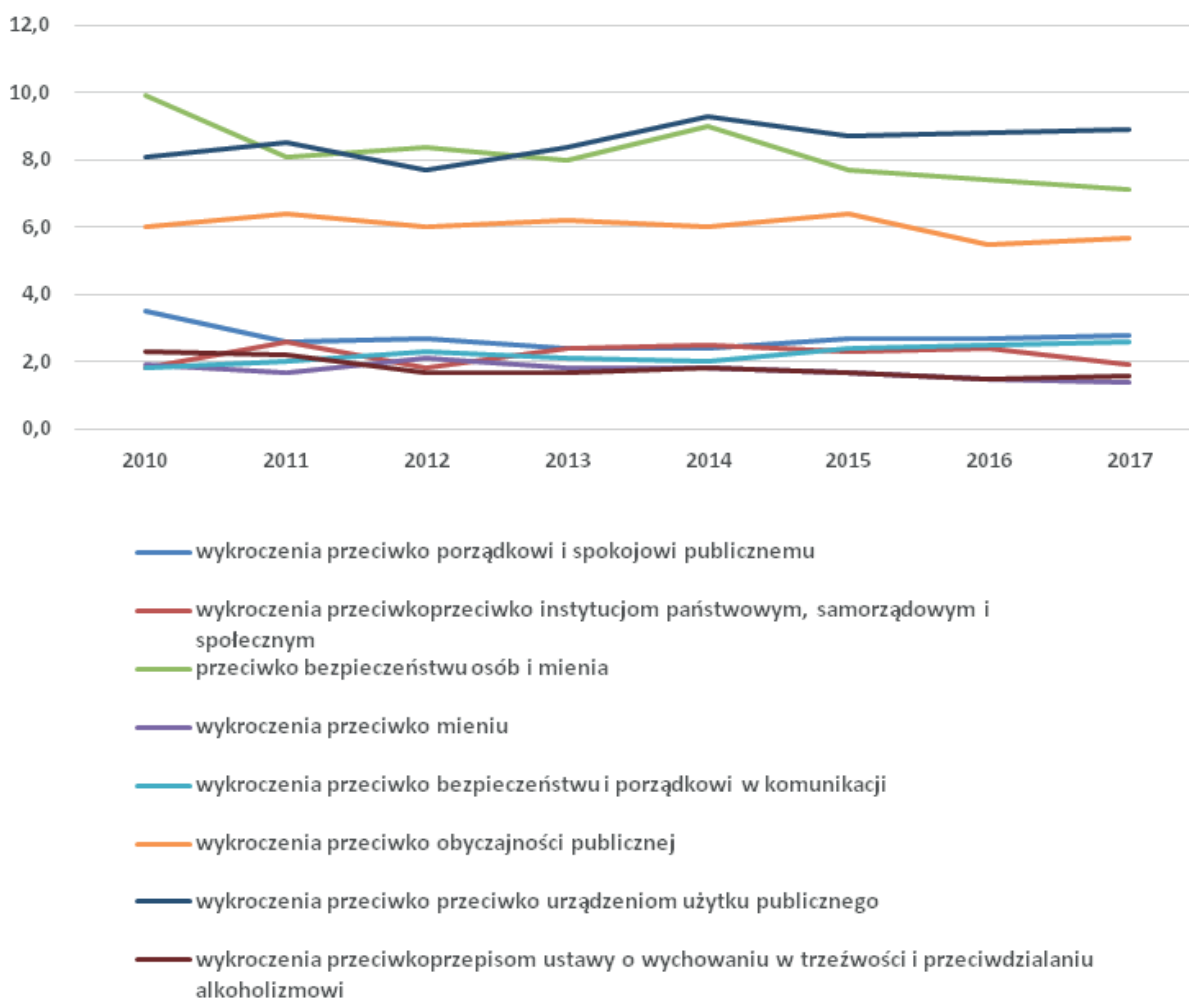
Wykres 10. Orzeczona kara ograniczenia wolności za wybrane rodzaje wykroczeń
odsetek kary ograniczenia wolności

Źródło: Dane Ministerstwa Sprawiedliwości

Porównując osiem rodzajów wykroczeń pod względem częstości stosowania kary nagany (por. wykres 11) okazuje się, że ten rodzaj kary jest stosowany relatywnie rzadko. Jedyne około 10% sprawców wykroczeń przeciwko urządzeniom użytku publicznego i przeciwko bezpieczeństwu osób i mienia sądy wymierzały ten rodzaj kary.

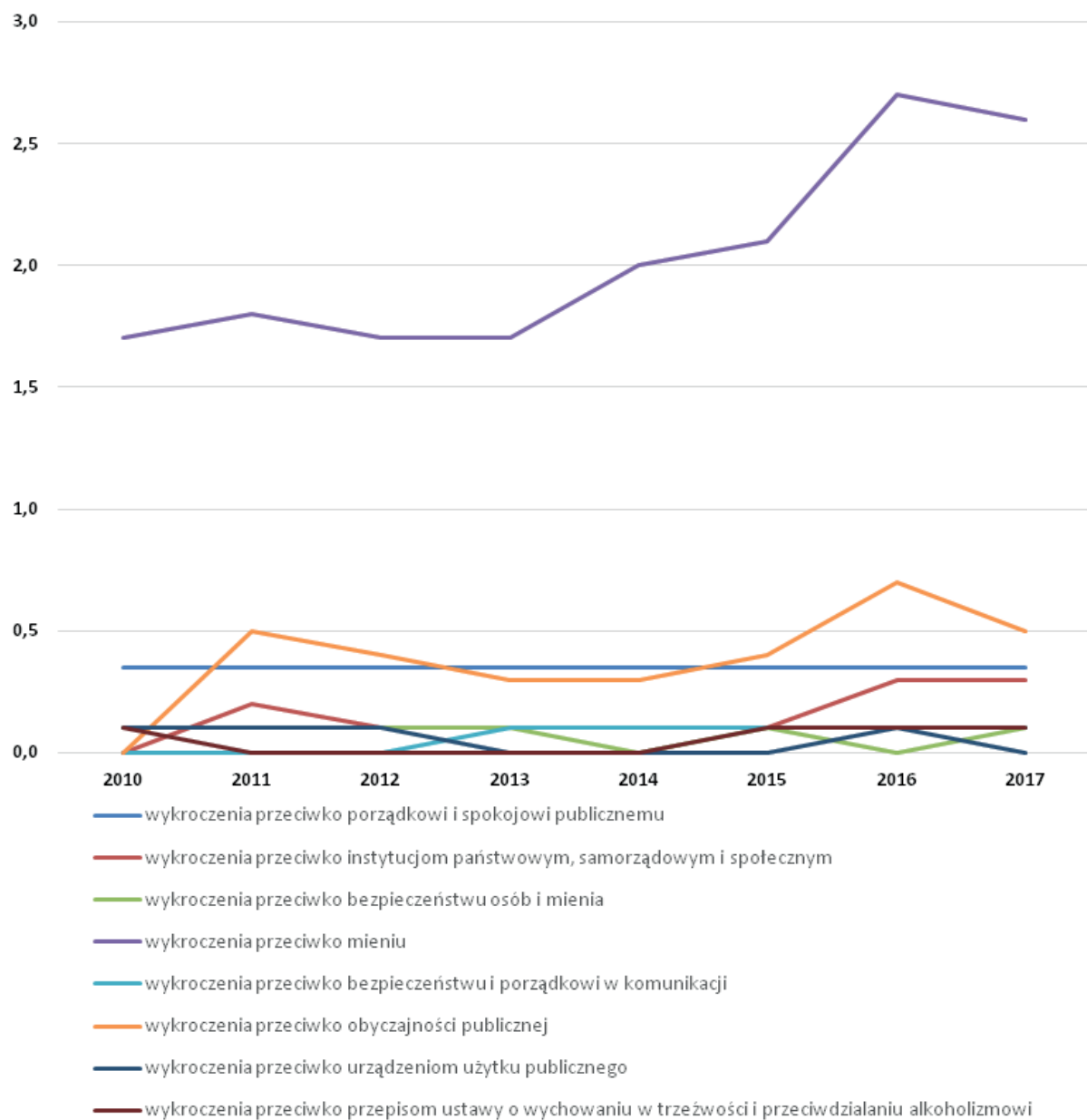
Wykres 11. Orzeczona kara nagany za wybrane rodzaje wykroczeń
odsetek kary nagany

Źródło: Dane Ministerstwa Sprawiedliwości

Wykres 12. Orzeczona kara aresztu za wybrane rodzaje wykroczeń

odsetek kary aresztu

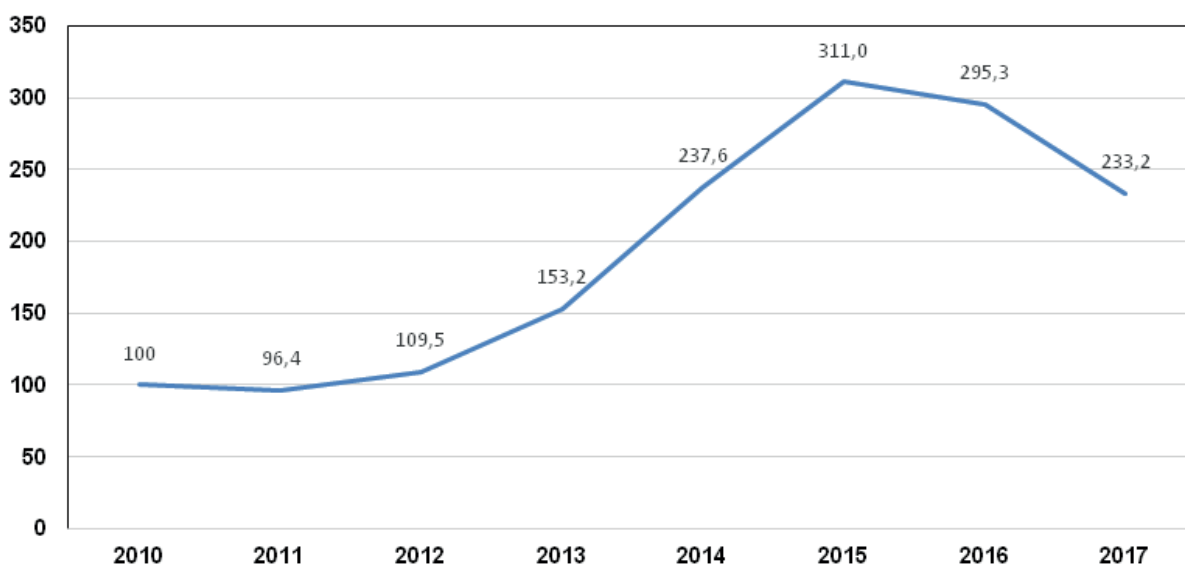
Źródło: Dane Ministerstwa Sprawiedliwości

Kara aresztu jest najrzadziej stosowaną sankcją karną za popełnienie wykroczenia. Relatywnie najczęściej sądy wymierzały ją sprawcom wykroczeń przeciwko mieniu – średnio co pięćdziesiątemu. Zdecydowanie rzadziej zaś za inne rodzaje wykroczeń.

5. Wykroczenia skarbowe

W polskim systemie prawnym znajduje się kategoria wykroczeń skarbowych przeciwko interesom fiskalnym państwa lub innych instytucji. W Kodeksie karnym skarbowym²⁸ zawarto sześćdziesiąt sześć różnych typów wykroczeń. W statystyce sądowej (w formularzu MS-S6r) rejestruje się ich zdecydowanie mniej, gdyż tylko około trzydziestu występujących najczęściej. Pozostałe czyny stanowią nie więcej niż 10% ogółu wykroczeń skarbowych. Przyjrzyjmy się teraz, ile wykroczeń przeciwko fiskusowi rejestruje się w Polsce (por. wykres 13).

Wykres 13. Dynamika osądzeń wykroczeń skarbowych
wskaźniki dynamiki

Źródło: Dane Ministerstwa Sprawiedliwości

Do 2015 r. wzrastała rokrocznie liczba wykroczeń skarbowych. W 2010 sądy osądziły ich około 27 tys., w 2013 już ponad 40 tys., a w 2015 r. było ich już ponad 80 tys., czyli trzykrotnie więcej niż pięć lat wcześniej. W 2017 r. liczba wykroczeń zmniejszyła się do poziomu 60 tys.

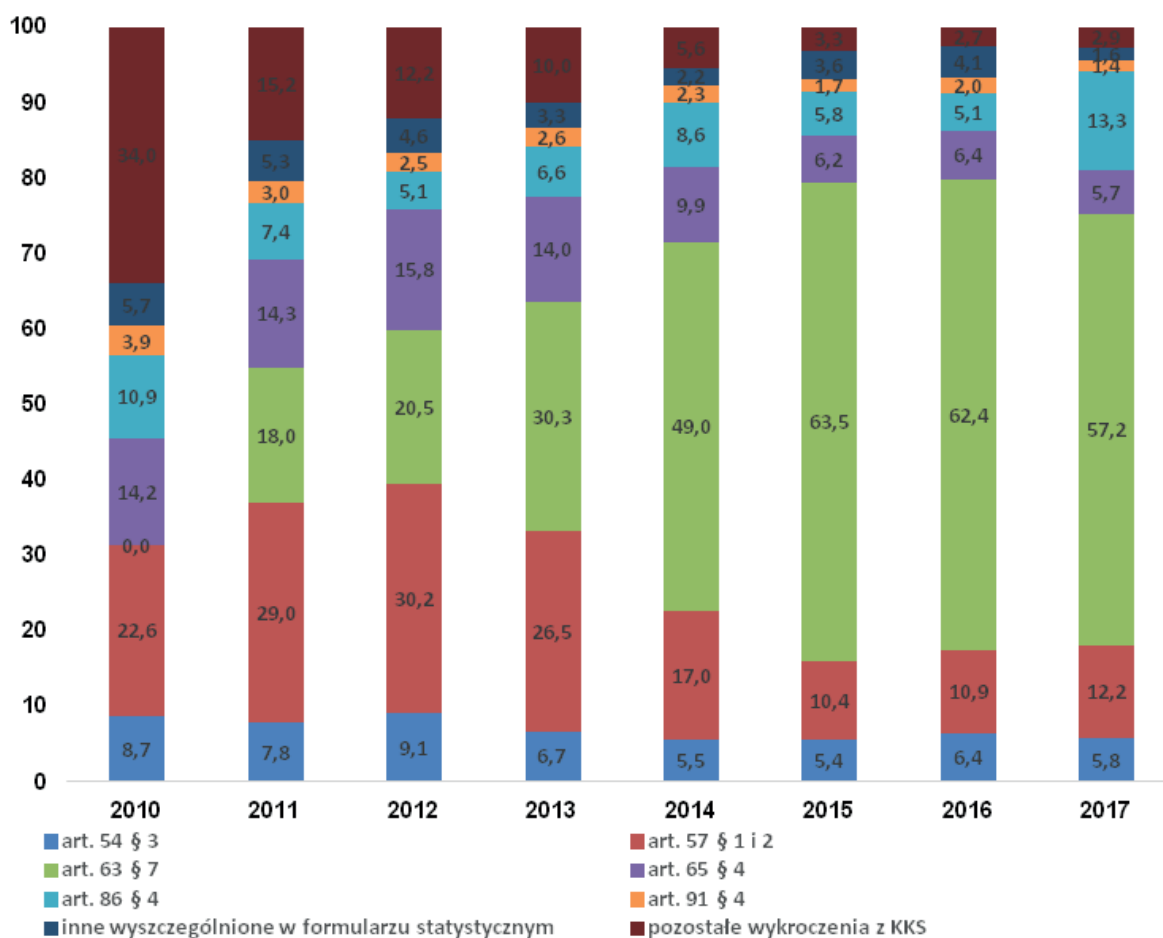
²⁸ Ustawa z dnia 10 września 1999 r. (t.j. Dz. U. z 2018 r. poz. 1958), dalej także jako „k.k.s.”

6. Struktura osądzonych wykroczeń skarbowych

Przyjrzyjmy się bliżej, jakie typy wykroczeń były karane najczęściej (wykres 14). Dla potrzeb niniejszego raportu jeszcze bardziej ograniczono liczbę typów wykroczeń (do sześciu). W każdym z tych typów liczba wykroczeń była nie mniejsza niż tysiąc przypadków.

Wykres 14. Struktura wykroczeń skarbowych

w procentach

Źródło: Dane Ministerstwa Sprawiedliwości

W strukturze wykroczeń skarbowych w latach 2010–2017 zwraca uwagę rosnący odsetek osądzeń za wykroczenia z art. 63 § 7 polegające na nieprawidłowym oznaczeniu lub oznaczeniu nieodpowiednimi znakami akcyzy, w szczególności znakami uszkodzonymi, zniszczonymi, podrobionymi, przerobionymi lub nieważnymi. W 2010 r. statystyka sądowa nie rejestrowała tego wykroczenia. Ale już w rok później stanowiło ono blisko 1/5 ogółu wykroczeń skarbowych a w 2014 r. połowę, by w latach następnych wzrosnąć do około 60%.

Drugim pod względem wielkości odsetka osądzania było wykroczenie polegające na niepłaconiu podatku w terminie. Do 2013 r. ten typ czynu zabronionego stanowił od 22% do

30% ogółu wykroczeń skarbowych. W kolejnych latach odsetek stopniowo zmniejszał się do około 10.

Warto zwrócić również uwagę na wykroczenie z art. 65 § 4 Kodeksu karnego skarbowego:

Art. 65 § 1. Kto nabywa, przechowuje, przewozi, przesyła lub przenosi wyroby akcyzowe stanowiące przedmiot czynu zabronionego określonego w art. 63, art. 64 lub art. 73 lub pomaga w ich zbyciu albo te wyroby akcyzowe przyjmuje lub pomaga w ich ukryciu, podlega karze grzywny do 720 stawek dziennych albo karze pozbawienia wolności do lat 3, albo obu tym karom łącznie.

§ 2. Kto nabywa, przechowuje, przewozi, przesyła lub przenosi wyroby akcyzowe, o których na podstawie towarzyszących okoliczności powinien i może przypuszczać, że stanowią one przedmiot czynu zabronionego określonego w art. 63, art. 64 lub art. 73, lub pomaga w ich zbyciu albo te wyroby akcyzowe przyjmuje lub pomaga w ich ukryciu, podlega karze grzywny do 720 stawek dziennych.

§ 4. Jeżeli kwota podatku narażonego na uszczuplenie nie przekracza ustawowego progu, sprawca czynu zabronionego określonego w § 1 lub 2 podlega karze grzywny za wykroczenie skarbowe.

Do 2013 roku odsetek tych wykroczeń wahał się od 14 do 16, by zmniejszyć się ponaddwukrotnie, do około 6, w następnych latach.

Należy jeszcze wspomnieć o pozostałych wykroczeniach z k.k.s., które nie zostały umieszczone w formularzu statystycznym. Początkowo, w 2010 r., stanowiły one około 1/3 osądzonych wykroczeń. Jednakże z roku na rok ich udział malał i w latach 2016–2017 oscylował w granicach 3%.

Zakończenie

Na zakończenie opracowania podsumujemy krótko, w punktach, przedstawione wyżej rezultaty badawcze.

1. W latach 2010–2017 liczba wykroczeń zwiększyła się o około 500 tys.
2. W strukturze wykroczeń dominującą grupę – około 60% – stanowią czyny bezprawne przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji.
3. Co dziesiąte wykroczenie polegało na nieprzestrzeganiu przepisów ustawy o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi.
4. Udział wykroczeń przeciwko mieniu nie przekraczał 5%–6% ogółu.
5. W około 60%–70% wykrytych wykroczeń postępowanie Policji kończyło się nałożeniem mandatu karnego. Najczęściej tę karę stosowano wobec sprawców wykroczeń przeciwko porządkowi i bezpieczeństwu w komunikacji, a relatywnie najrzadziej mandatem byli karani dopuszczający się czynów przeciwko porządkowi i spokojowi

publicznemu. Natomiast najczęściej stosowano wobec nich środki oddziaływania pozakarnego.

6. Najwięcej postępowań sądowych o wykroczenia wszczęły sądy w 2014 r. – prawie 600 tys., a najmniej w 2017 r. – 420 tys.
7. Około trzech czwartych spraw o wykroczenia było rozpatrywanych z zastosowaniem przepisów trybu nakazowego, a około jednej czwartej w trybie zwyczajnym.
8. W postępowaniu sądowym znakomitą większością spraw (60%) stanowiły wykroczenia przeciwko bezpieczeństwu i porządkowi w komunikacji.
9. Najczęściej sądy za popełnienie wykroczenia orzekają karę grzywny (90%), a w drugiej kolejności karę ograniczenia wolności.
10. Najczęściej karę aresztu i ograniczenia wolności sądy stosowały za wykroczenia przeciwko mieniu.
11. W strukturze wykroczeń karno-skarbowych dominuje to z art. 63 § 7 k.k.s., polegające na nieprawidłowym oznaczeniu lub oznaczeniu nieodpowiednimi znakami akcyzy. Od 2014 r. stanowi ono ponad połowę ogółu wykroczeń skarbowych.

